

існування права, а форму, в якій перебувають та існують норми права, тобто те, звідки ми беремо та використовуємо юридичні норми.

На нашу думку, призначення джерел (форм) права виявляється в зовнішньому вираженні змісту правових норм та офіційному закріпленні прав і обов'язків суб'єктів права, забезпеченні об'єктивності права та наданні правовим нормам загальної обов'язковості.

У матеріальному розумінні, до якого схиляється більшість вчених, такими формами виступають офіційні акти нормативного характеру, що видаються (санкціонуються) уповноваженими на їх видавання (санкціонування) органами державної влади. Вони містять правові норми, що регламентують, захищають, закріплюють та гарантують упорядкованість суспільних відносин через визначення меж правомірної поведінки, встановлення дозволів, заборон та юридичної відповідальності за їх порушення.

Література

1. Волинка К.Г. Теорія держави і права. Київ: МАУП, 2003. 240 с.
2. Тополь Ю.О. Джерело та форма права: поняття, зміст, проблема співвідношення. *Університетські наукові записки*. 2012. № 1. С. 145-151.
3. Корольова Ю.В. Джерела права: багатоманітність наукового розуміння та єдність сутності. *Науковий вісник УНУ, Серія ПРАВО*. Випуск 31. Том 1. 2015. 10-13 с.
4. Новікова М.В. Загальнотеоретичні підходи до визначення поняття «джерела права». *Науковий вісник ДДУВС*. 2021. № 2. С. 71-75.
5. Скакун О.Ф. Теорія держави і права: підручник. Харків: Консум, 2001. 656 с.

УДК 341.9:001.895(043.2)

Яковенко Д.В., здобувачка вищої освіти
першого (бакалаврського) рівня,
Державний університет «Київський авіаційний інститут»,
м. Київ, Україна
Науковий керівник: Череватюк В.Б., к.і.н., доцент

ВИДИ ІННОВАЦІЙНИХ КОНФЛІКТІВ

Інноваційні конфлікти часто виникають через відмінність цінностей, сприйняття ризиків і пріоритетів. Якщо застосувати загальну типологію, то такі конфлікти можна розділити за різними основами, зокрема за сферами прояву можна виокремити такі види, як технологічні конфлікти, культурні та соціальні, економічні, етичні та моральні, політико-правові, екологічні та ін. Спробуємо продіагностувати основні їх характеристики.

Щодо технологічних конфліктів, то їх суб'єктів можна визначити як

консерваторів і новаторів. Щодо об'єктів такого виду конфліктів то це можуть бути нові ідеї, трендові технології тощо. Якщо говорити конкретно про інноваційний технологічний конфлікт, то прихильники інновацій наполягають на швидкому впровадженні нових технологій, переконуючи, що наприклад штучний інтелект (ШІ) необхідний для того, щоб віддати йому частину рутинних і складних завдань, в яких помилки мають бути виключені, а люди отримують можливість зосередитися на більш важливих речах. Тоді як консерватори остерігаються ризиків і потенційних невдач. Консерватори, в свою чергу, побоюються, що ШІ, в недалекій перспективі замінить працівників. Вже навіть визначено сфери діяльності де ШІ замінить людську працю. Новатори ж бачать в ШІ інструмент для вдосконалення. Ми не можемо заперечувати що вступили в еру співпраці людини та штучного інтелекту. Тому вкрай важливо розуміти, що істина десь посередині, і вирішувати такі конфлікти варто шляхом діалогу.

Якщо розглядати використання штучного інтелекту у сфері юриспруденції, зокрема в судочинстві, то тут теж є також багато дискусійних питань. Так новатори вважають що штучний інтелект допоможе оптимізувати роботу судової системи, Консерватори - що він може породити несправедливість в судочинстві. Технології ШІ має значний потенціал для трансформації багатьох процесів, зокрема і судових [1]. Окремі країни (Китай, ОАЕ, Сінгапур тощо) вже сьогодні експериментують з AI-суддями та «інтернет-судами», де застосовують алгоритми для аналізу справ і технології блокчейн для збереження доказів. Такі практики демонструють, як IT-інновації трансформують процедури розв'язання юридичних конфліктів на міжнародній арені (при цьому в Україні також активно розвивають електронне судочинство). Поза всяким сумнівом автоматизоване судочинство - ШІ може легко аналізувати юридичні тексти, прецеденти, прогнозувати рішення - але складно оцінювати емоції, моральний контекст чи унікальність людських обставин. ШІ може приймати формально правильні рішення, не розуміючи соціального або етичного контексту. Судді можуть делегувати ШІ аналіз рішень, але оцінка доказів, емоцій та справедливості має залишатися людською прерогативою. ШІ не може повністю замінити людину в судових процесах, оскільки він не володіє інтуїцією, емпатією та здатністю розуміти моральний контекст [2, с. 9].

В культурних і соціальних інноваційних конфліктах новатори виступають за прогресивні соціальні зміни, а консерватори віддають перевагу традиціям і стабільності. Як приклад можна назвати прийняття нової гендерної політики проти традиційних гендерних ролей. Зокрема забезпечення гендерного мейнстримінгу, який є пріоритетним у європейській практиці діяльності органів публічної влади і політичних партій, оскільки дозволяє більш точно прогнозувати соціальні і політичні

цілі, оцінювати електоральну поведінку жінок, які є значною активною частиною суспільства [3, с. 137].

Великі дані, Інтернет речей, блокчейн, роботи-консультанти також кидають виклик традиційним банківським ланцюгам створення вартості, змінюючи фінансову екосистему та майбутнє банків. Інноваційні банківські практики, цифрове кредитування та фінансування (платформи однорангового кредитування та краудфандинг), які надаються необанками поступово заповнюють «розрив» між очікуваннями клієнтів і послугами, які пропонують традиційні банки. Важко передбачити з точністю, якою буде банківська діяльність у майбутньому або яку роль відіграватимуть традиційні банки, але вона, безумовно, відрізнятиметься від тієї, яка є сьогодні.

Щодо етичних та моральних інноваційних конфліктів то тут прикладом може бути генетична модифікація проти природної репродуктивної етики. Новатори виступають за етичний прогрес, тоді як консерватори підтримують моральні традиції. У політико-правових конфліктах новатори наполягають на новій політиці та правилах, тоді як консерватори опираються законодавчим змінам. Прикладом може бути легалізація криптовалюти проти традиційних фінансових правил. В екологічних конфліктах новатори пропонують стійкі рішення, тоді як консерватори можуть чинити опір через економічні чи ідеологічні міркування.

Як приклад: перехід на відновлювані джерела енергії проти використання викопного палива.

Важливим у вирішенні різних видів інноваційних конфліктів є освіта та навчання. Фахове навчання та підтримка зацікавлених сторін, щоб озброїти їх навичками та знаннями, необхідними для адаптації до інновацій сприятиме подоланню спротиву та страхів і пом'якшити опір. Потрібно також виховувати в суспільстві повагу до різноманітності, розвивати критичне мислення, доводити корисність сприйняття різних точок зору, що створюватиме середовища співпраці, де інновації та традиції можуть гармонійно співіснувати. Підходячи до конфліктів між новаторами та консерваторами з емпатією, доказами та готовністю йти на компроміс, організації та спільноти можуть ефективно керувати змінами, поважаючи різноманітні точки зору.

Література

1. Петрів О. Роль штучного інтелекту в модернізації судової системи: інструменти для суддів. URL: <https://cedem.org.ua/consultations/shtuchnyi-intelekt-sud/> (дата звернення: 30.04.2025).

2. Берназюк Я. Штучний інтелект у правосудді: ризики алгоритмічної упередженості та дискримінації. URL: https://court.gov.ua/storage/portal/supreme/prezentacii_2025/125_AI_Algorithmic_Bias_Discrimination_Risks_bernaziuk.pdf (дата звернення: 30.04.2025).

3. Горулько О. Етапи становлення гендерної політики в Україні. *Вісник Львівського університету. Серія філос.-політолог. студії*. 2022. Випуск 40. С. 131-138. DOI: <https://doi.org/10.30970/PPS.2022.40.17>.

УДК 342.72/.73(043.2)

Ясний І.В., здобувач вищої освіти
першого (бакалаврського) рівня,
Національний університет «Чернігівська політехніка»,
м. Чернігів, Україна
Науковий керівник: Козинець О.Г., к.і.н., доцент

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ПРАВОВОГО СТАТУСУ ОСОБИ В УКРАЇНІ

Аналіз правового статусу особи дозволяє нам дослідити динаміку розвитку цього інституту, а також його понятійного апарату протягом сучасної історії української державності.

Вважаємо, що саме проголошення незалежності України стало рушійною силою трансформації її правової системи. Це призвело до еволюції правового статусу особи (як її частини). Такі зміни знайшли своє відображення в інкорпорації норм міжнародних (європейських) стандартів до національного законодавства, удосконаленні механізмів гарантування прав та свобод особи, а також у модернізації процедур, що регулюють відповідні види правовідносин.

Формування базових прав людини, закріплених у системі міжнародно-правових актів (приклад такого акту: «Конвенція про захист прав людини та основних свобод» 1950 року), є невід'ємною тенденцією розвитку правового статусу особи в Україні. Ці базові права визначають сукупність фундаментальних прав, свобод, а також обов'язки суб'єктів. Вони не є статичними, а постійно розвиваються, оскільки відображають динаміку суспільного розвитку. Держава, водночас, несе відповідальність не лише за декларування цих правових стандартів, але й за їх неухильне дотримання.

Окрім дотримання міжнародних стандартів прав людини, необхідним фактором для гарантування повноцінного правового статусу особи є практична реалізація її суб'єктивних прав. Це є ще одним напрямком розвитку правового статусу, який доповнює формальне закріплення прав у законодавстві. Цього можна досягти за допомогою різноманітних юридичних механізмів.

Одним із ключових напрямків розвитку правового статусу особи в сучасному світі є трансформація системи правоохоронних органів держави. В Україні провідну роль у цій сфері відіграє Національна